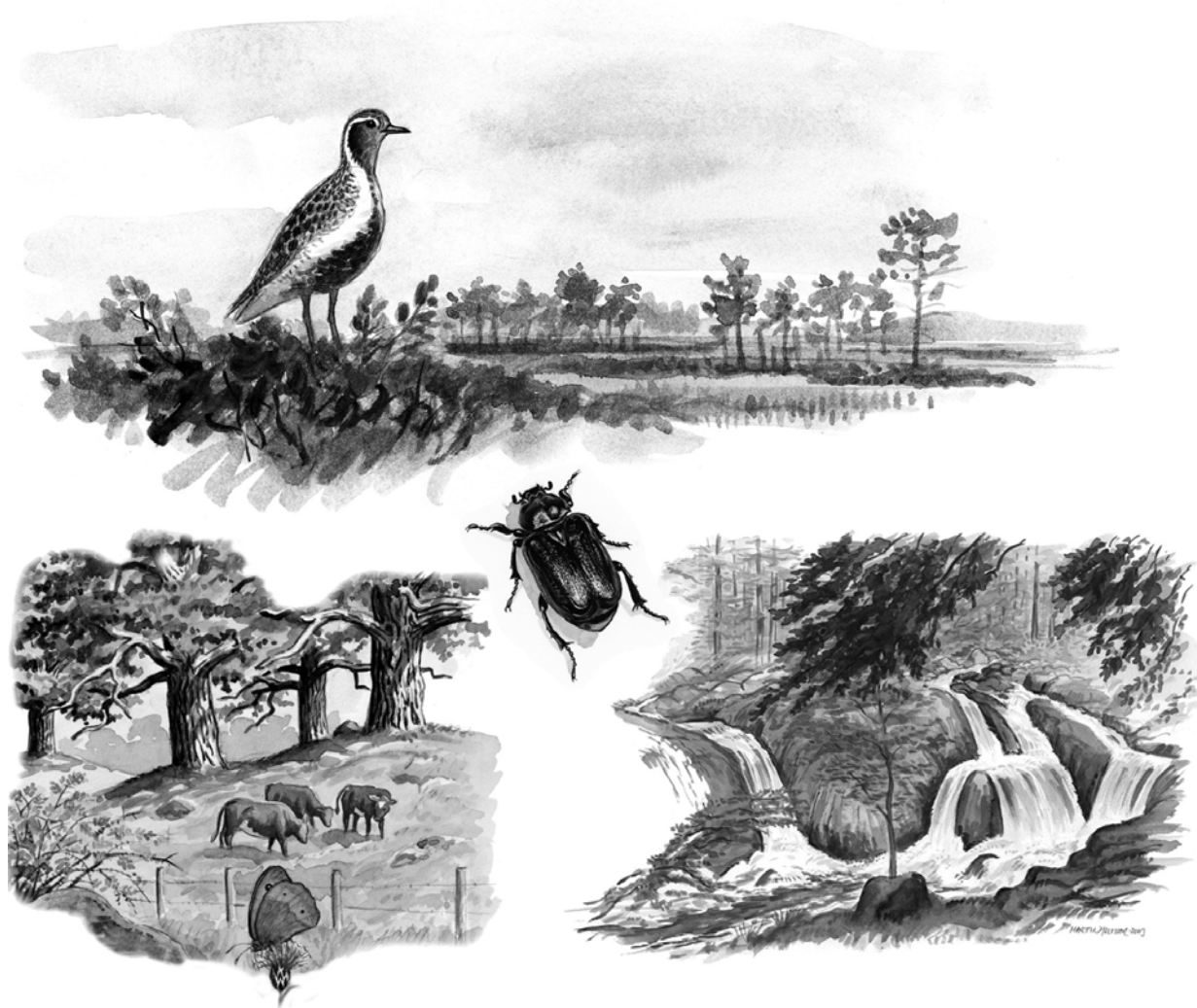

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Bevarandeplan för Natura 2000-område

SE0540172 Healet

EU:s medlemsländer bygger upp ett sk. "ekologiskt nätverk" av naturområden som kallas Natura 2000. Livsmiljöerna för vilda djur och växter krymper i snabb takt och många arter hotas av utrotning. Länderna i EU samarbetar därför för att försöka bevara det europeiska växt- och djurlivet. Arbetet grundas på två EU-direktiv, fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Västra Götalands län

I Västra Götalands län finns 406 av regeringen beslutade Natura 2000-områden (t.o.m. år 2004) som sammanlagt har en yta av cirka 240 900 hektar. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU direktiven bestämda naturtyper och arter. I länet förekommer 54 av dessa naturtyper och 95 djur- och växtarter. Arbetet med att utse områden har pågått sedan EU-inträdet 1995. Naturtyperna kan sammanfattas i följande kategorier och täcker cirka hälften av den totala ytan.

- Berg / hållmark, 3 800 ha
- Odlingssmark / hed, 3 506 ha
- Lövskog, 5 248 ha
- Barrskog, 8 475 ha
- Våtmark / hed, 14 218 ha
- Sötvatten, 21 567 ha
- Sötvatten, Vättern, 60 000 ha
- Hav / kust, 25 304 ha

Bevarandeplanen

Till varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan. Den ger en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar. Planen ska också underlätta vid tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Bevarandeplaner utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Planen kan dock revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras; den sägs vara ett "*levande dokument*". Det är därför aldrig för sent att bidra med kunskap och synpunkter, kontakta gärna Länsstyrelsen. När bevarandeplanen ändras medför det att den måste fastställas på nytt. Markägare och andra berörda ges då nytt tillfälle att lämna synpunkter om ändringarna är av betydelse.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Det gäller även åtgärder utanför Natura 2000-området (regleras av miljöbalken). Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i ett område bör man samråda med länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig om en skogsbruksåtgärd ska istället samråd hållas med skogsvårdsstyrelsen innan en åtgärd påbörjas.

Mer information

Länsstyrelsen - www.o.lst.se - Telefon 031-60 50 00 vx. - E-post: natura2000@o.lst.se

Skogsvårdsstyrelsen - www.svo.se - Telefon 033-17 73 30 vx. - E-post: svs@svsvg.svo.se

Naturvårdsverket - www.naturvardsverket.se

Om lagstiftningen som Natura 2000 bygger på

Ett Natura 2000-områdes juridiska status bestäms av flera paragrafer i miljöbalken. Förutom bestämmelser om områdesskydd och tillståndsprövning enligt 7 kap. miljöbalken är Natura 2000-områden även riksintresseområden enligt 4 kap. 1 och 8 §§ i miljöbalken, vilket innebär att Natura 2000-bestämmelserna får en tydlig koppling till en rad andra lagar som rör markanvändning. Bestämmelser som rör miljökonsekvensbeskrivningar (MKB), tillsyn och ersättningsfrågor m.m. i Natura 2000-områden finns även i miljöbalkens kapitel 6:1 och 7, 11:9, 17:3, 19:2, 21:7, 29:4 och 31:4 och 5 kap. MB samt i förordningen om områdesskydd (1998:1252).

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårdsenheten
Sofia Åström

BEVARANDEPLAN Diarienummer:
Fastställd 511-13410-2005
2005-08-15

Enligt sändlista

Bevarandeplan för Natura 2000-området

SE0540172 Healet

Kommun: Falköping Områdets totala areal: 3,9 ha

Områdestyp: pSCI Biogeografisk region: Boreal

Naturtyper och arter som måste bevaras i området:

6210 - Kalkgräsmarker (*viktiga orkidélokaler) nedanför trädgränsen

6280 - Kalkhällmarker*

6410 - Fuktängar med blåttåtel eller starr

Bevarandesyfte

Syftet med Natura 2000-området är att de naturtyper och arter som finns i området (se förteckningen) ska bevaras långsiktigt. Varje naturtyp och art ska bidra till att upprätthålla s.k. gynnsam bevarandestatus inom sin biogeografiska region. Det här området utgör därför en viktig del i det ekologiska nätverk av områden som Natura 2000 bygger på.

Det främsta syftet är att bevara och förstärka områdets karaktär som alvarartad kalkgräsmark.

Regeringen fattade beslut om att föreslå området till Natura 2000-nätverket i januari 1998.

Beskrivning av området

Healet är en av de mest värdefulla hagmarkerna av alvartyp på de västgötska platåbergen. Trots att området har ganska tydlig alvarprägel med flera betesgynnade arter anges det som slåttermark under slutet av 1800-talet enligt den gamla ekonomiska kartan. Området hyser en för hävdade alvarmarker representativ och artrik flora. Bland annat finns här axveronika, strandmaskros, solvända och vildlin. Smalbladig lungört (rödlistad hotkategori VU, sårbar) har en sparsam förekomst i den södra delen av området. Hartmansstarr (rödlistad hotkategori NT, missgynnad) är noterad från området.

Hävden har under en längre tid varit svag och ohävdarter som krissla, blodnäva och hundäxing dominerar stora områden. Stödutfodring har skett längst i norr, vilket har medfört att kvävegynnade arter så som brännässla växer här. Området är sedan 2001 naturreservat. Hävd i form av bete har sedan dess återupptagits och träd och buskar som vuxit upp i samband med den tidigare svaga hävden har röjts bort. Sly förekommer dock fortfarande. I områdets

sydligaste delar är uppslaget av asksly relativt stort. Väster om stenmuren finns gott om unga nyponbuskar, tätare ju längre norr ut i området man kommer.

Genom naturreservatet löper en stenmur i nord-sydlig riktning. Två fornlämningar finns inom området. Den norra utgörs av en stensättning och rester av en domarring. Den södra utgörs av ett gravfält som består av ett 15-tal gravar, bl a en domarring och flera stensättningar.

Bevarandemål

Området ska vara en öppen alvarartad gräsmark.

Exempel på uppföljningsbara bevarandemål beskrivs under respektive naturtyp och art. Vilka av dessa mål som kommer att användas i området bestäms när kompletterande inventeringar genomförts. Då kommer även koder som x, y och liknande att ersättas med siffror och arter. Mål inom parantes är preliminära och kan komma att justeras.

Markägarförhållanden

Ägs av privata markägare.

Vad kan påverka negativt

Det finns åtgärder och aktiviteter som liksom brist på skötsel skulle kunna påverka områdets naturvärden negativt. Exempel på sådana åtgärder för områdets olika naturtyper är:

- Minskat eller upphört bete kan leda till igenväxning och utarmning av den hävdgynnade floran och faunan.
- Sambete med gödslad vall ger näringstillförsel till marken vilket kan missgynna den konkurrenssvaga floran.
- Användning av avmaskningsmedel som innehåller avermectin kan påverka den dynglevande insektsfaunan negativt.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i angränsande områden, exempelvis skogsplantering, uppodling, dikning och täktverksamhet, kan påverka områdets naturvärden negativt.
- Gödslings- och försurnings effekter från nedfall av luftburna föroreningar, samt effekter av spridning av gödsel och bekämpningsmedel i angränsande områden kan påverka vegetationen negativt.

Följande påverkan regleras i reservatets föreskrifter:

- Spridning av gödsel, tillskottsutfodring ger näringstillförsel till marken vilket kan missgynna den konkurrenssvaga floran.
- Markexploatering och annan markanvändningsförändring i området, exempelvis skogsplantering, uppodling, dikning och täktverksamhet, kan påverka områdets naturvärden negativt.

Bevarandeåtgärder

Förutom vad som i övrigt gäller enligt miljöbalken och annan miljölagstiftning krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Tillstånd krävs inte för verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området (7 kap 28 a § miljöbalken).

Området är skyddat som naturreservat, omfattas av landskapsbildskydd, samt utgör riksintresse för naturvård och kulturmiljövård. Området ingår i nationellt utpekade och regionalt värdefulla odlingslandskap. En åtgärdsplan finns upprättad för området. Inget ytterligare skydd bedöms som nödvändigt.

Området hävdas idag genom bete. Till följd av en svag hävd dominerar ohävdarter som älgört, krissla, blodnäva och hundäxing i delar av området.

Skötsel:

- Området bör även i fortsättningen betas, med tillräckligt betetryck.
- Kompletterande slåtter kan vara lämpligt för att minska ohävdarternas dominans. Även vid brist på betesdjur kan området slås.
- Rator kan putsas maskinellt.
- Sly och buskar bör röjas vid behov. Enstaka buskar kan lämnas.
- Delar av området kan vara lämpligt att sköta med slåtter i stället för bete för att gynna exempelvis smalbladig lungört.
- Behovet av maskinell störning för att återskapa fria kalkhällar bör ses över.

Bevarandestatus

Sedan naturreservatet bildades 2001 har omfattande röjningar och återupptaget bete tydligt gynnat områdets naturvärden. Med fortsatt skötsel kommer området att på sikt att bidra väl till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för de ingående naturtyperna. Bevarandestatus beskrivs för respektive naturtyp och art.

Uppföljning av naturtyper och arter

De i bevarandeplanen angivna målen ska följas upp.

Bevarandemålen följs upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Naturtyper som inte kräver skötsel följs upp stickprovsvis med glesa tidsintervall liksom arter som till exempel förekommer på många lokaler eller som inte är hotade i så hög grad. Områden som vid basinventeringen inte konstateras ha gynnsam bevarandestatus följs upp regelbundet tills gynnsam bevarandestatus uppnåtts. Samtliga områden ska följas upp om de innehåller arter och naturtyper som är sällsynta, särskilt viktiga för biologisk mångfald eller kräver regelbunden skötsel.

Dokumentation

Jordbruksverket, 2005. Ängs- och betesmarksinventeringen 2002-2004. Objektrapport Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Områden av riksintresse för naturvård och friluftsliv samt områden med geografiska bestämmelser.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. Värdefulla odlingslandskap i Skaraborgs län.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1994: Ängs- och hagmarker i Falköpings kommun. Rapport - 94/19

Länsstyrelsen i Västra Götaland. 1999: Miljöövervakning av örtrika torrängar i Skaraborg 1998.

Länsstyrelsen i Västra Götaland, rapport 1999:3

Länsstyrelsen i Västra Götalands län. 2001: Skötselplan för naturreservatet Healedet, Kleva 1:1. Beslut 2001-02-19

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2003: Örtrika torrängar på Falbygden år 2003, samt några i Ätradalen,

Länsstyrelsen i Västra Götalands län, rapport 2003:55

Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (National Conservation Plan for the Agricultural Landscape). ISBN 91-620-4815-5

Naturtyper, djur- och växtarter som speciellt måste bevaras i området

6210 Kalkgräsmarker (*viktiga orkidélokaler) nedanför trädgränsen

<i>Beskrivning:</i>	<p>Naturtypen återfinns i de torrare delarna av Healet. Se närmare beskrivning på områdesnivå.</p> <p>Naturtypen kalkgräsmarker utgörs av torra till friska, kalkrika gräsmarker som beroende på tidigare hävd är präglad av bete eller slåtter. Naturtypen har ofta ett mycket stort inslag av örter. Olika faser av ängshavre-samhällen ingår. Miljöerna är i regel mycket artrika. Dessa marker kan vara viktiga orkidélokaler.</p> <p>Naturtypen är känslig för ökad näringstillförsel, igenväxning, utebliven eller förändrad hävd, konkurrens från för området främmande arter samt förändrad markanvändning och exploatering.</p>
<i>Bevarandemål:</i>	<p>Areal</p> <p>-Naturtypens areal ska vara minst 1,5 hektar eller öka.</p> <p>Struktur och funktion</p> <p>-Minst 1,5 hektar ska vara väl hävdade varje år vid vegetationsperiodens slut (med "väl hävdade" menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 3 cm på torra-friska marker, ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker).</p> <p>-De negativa indikatorarterna (krissla, blodnäva, hundkäx, brännässla, åkertistel, krusskräppa, örnbräken, samt blommande exemplar av grenrör, bergrör, hundäxing och hässlebrodd) ska inte förekomma med mer än 5 % täckning eller frekvens.</p> <p>-Krontäckning av träd och buskar som vuxit upp i ett välhävdad landskap ska vara högst x (5) %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).</p> <p>Typiska arter</p> <p>-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x av de typiska kärlväxterarterna klasefibbla, vildlin, rödkämpar, vårfingerört, smalbladig lungört, axveronika, fjällgröe och harmynta ska förekomma i minst y% av provytorna.</p> <p>-Förekomsten av typiska fjärilar ska bibehållas eller öka. Minst x av de typiska fjärilsarterna a, b, c etc ska finnas i minst y% av transekterna.</p>
<i>Negativ påverkan:</i>	<p>Negativ påverkan på naturtypen är den som beskrivits för området som helhet.</p>
<i>Bevarandeåtgärder:</i>	<p>Bevarandeåtgärder för naturtypen är de som beskrivits för området som helhet.</p>
<i>Bevarandestatus:</i>	<p>Området bidrar måttligt till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för naturtypen kalkgräsmarker. Nyligen gjorda röjningar samt återupptaget bete innebär en succesiv förbättring av områdets status.</p>
<i>Uppföljning:</i>	<p>Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.</p>

6280 Kalkhällmarker*

Beskrivning: Naturtypen utgår.

Bevarandemål: Naturtypen utgår.

Negativ påverkan: Naturtypen utgår.

Bevarandeåtgärder: Naturtypen utgår.

Bevarandestatus: Naturtypen utgår.

Uppföljning: Naturtypen utgår.

6410 Fuktängar med blååtätel eller starr

Beskrivning: Fuktäng av undertypen kalkfuktäng återfinns i de våtar och fuktiga stråk som finns i Healet. Se närmare beskrivning på områdesnivå.

Naturtypen utgörs av fuktängar på jordar med stort inslag av kalk, lera eller torv och kan vara såväl hävdade som ohävdade marker. Två undertyper finns: fuktängar på neutrala till alkaliska, kalkrika jordar (t.ex. kalkfuktängen) samt fuktängar på surare jordar med blååtätel, tåg- och starrarter.

Kalkfuktängarna i Healet är känsliga för utebliven eller förändrad hävd, dikning, igenväxning, ökad näringstillförsel, förändrad markanvändning och exploatering samt konkurrens från för området främmande arter.

Bevarandemål: Areal
-Arealen fuktängar med blååtätel eller starr ska vara minst 0,9 hektar.

Struktur och funktion

-Minst 0,9 hektar ska vara välhävdade varje år vid vegetationsperiodens slut (med "välhävdad" menas som regel att vegetationshöjden i genomsnitt är ca 5 cm på fuktiga marker och ca 7 cm på våta marker).

-Negativa indikatorarter ska förekomma med mindre än 5 % täckning eller frekvens (negativa indikatorarter är hundkex, brännässla, åkertistel, krusskräppa samt blommande exemplar av grenrör, rörflen och älgört).

-Naturtypen är som regel busk- och trädfri. Krontäckning av träd och buskar ska högst vara x (5) %. Vedartad igenväxningsvegetation ska inte förekomma (det vill säga träd och buskar som kunnat etablera sig på grund av att hävden blivit för svag).

-Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi.

Typiska arter

-Förekomsten av typiska kärlväxter ska bibehållas eller öka. Minst x stycken av de typiska kärlväxterarna brudsporre, vildlin, rosettjungfrulin, ängsvädd, strandmaskrosor, smörbollar ska förekomma i minst y % av provytorna.

Negativ påverkan: Negativ påverkan på naturtypen är den som beskrivits för området som helhet.

Bevarandeåtgärder: Bevarandeåtgärder för naturtypen är de som beskrivits för området som helhet.

Bevarandestatus: Området bidrar måttligt till gynnsam bevarandestatus på biogeografisk nivå för naturtypen fuktängar. Nyligen gjorda röjningar samt återupptaget bete innebär en succesiv förbättring av områdets status.

Uppföljning: Se tillsvidare den allmänna beskrivningen under rubriken: Uppföljning av naturtyper och arter. Uppföljningsmetoder mm. kommer att beskrivas senare.
